

XVIII. KOBİ Zirvesi'nin rekabet gücü vizyonu;

Sürdürülebilir Yeşil Dönüşüm

TOSYÖV tarafından TİM, TOBB, KOSGEB ve İkitelli OSB işbirliğiyle; dergimiz KobiEfor'un çözüm ortağı ve medya sponsoru, Türkiye'nin Makinecileri MAİB'in çözüm ortağı ve oturma sponsoru, İMİB, Logo Yazılım ve İstanbul Enerji'nin çözüm ortağı, CLARION Hotel'in hizmet sponsoru olarak yer aldığı XVIII. KOBİ Zirvesi, 'Sürdürülebilir Yeşil

Dönüşüm' ana temasıyla; İstanbul'da gerçekleştirildi. İkiz dönüşüm olarak adlandırılan yeşil ve dijital dönüşümün KOBİ'ler başta olmak üzere tüm işletmeler için fırsatlar barındırdığı ve sürdürülebilir rekabet gücü sağladığına dikkat çekilen Zirve'de, finansmana erişimdeki zorluklar ve çözüm önerileri de ele alındı.

KOBİ'lere sürdürülebilir rekabet gücü kazandıracak yol haritalarının çizildiği, TOSYÖV'ün düzenlediği ve dergimiz KobiEfor'un çözüm ortağı ve medya sponsoru olduğu gelenekselleşen KOBİ Zirvesi'nin 18'incisi de İstanbul'da yapıldı.

TOSYÖV (Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı) tarafından TİM (Türkiye İhracatçıları Meclisi), TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği), KOSGEB (T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Geliştirme ve Destekleme İdaresi

Başkanlığı) ve İOSB (İstanbul İkitelli Organize Sanayi Bölgesi) işbirliğiyle; dergimiz KobiEfor'un çözüm ortaklığı ve medya sponsoru, Türkiye'nin Makinecileri MAİB'in (Makine İhracatçıları Birliği) çözüm ortağı ve oturma sponsoru, İMİB (İstanbul Maden İhracatçıları Birliği), İstanbul Enerji, LOGO Yazılım ve İstanbul Enerji'nin çözüm ortağı, CLARION Hotel'in hizmet sponsoru olarak yer aldığı XVIII. KOBİ Zirvesi, 'Sürdürülebilir Yeşil Dönüşüm' ana temasıyla; İstanbul'da, İkitelli OSB Başkanlığı Konferans

Salonu'nda gerçekleştirildi. İktisadi OSB'nin ev sahipliğinde düzenlenen Zirve'de açılış konuşmalarının ardından düzenlenen 'Sürdürülebilir Yeşil Dönüşüm', 'Yeşil Dijital Dönüşüm', 'Yeşil Çözümler', 'Yeşil Finansman ve Destekler' konulu oturumlarda; KOBİ'lerin sürdürülebilir rekabeti için ikiz dönüşüm diye adlandırılan yeşil ve dijital dönüşüm, finansmana erişim modellerinin netleştirilmesi ve erişimin KOBİ'ler için de kolaylaştırılmasının önemi vurgulandı ve çözüm önerileri paylaşıldı.

Zirve'ye, Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Hasan Büyükdede, KOSGEB önceki Başkan Yardımcısı ve TOSYÖV Başkan Yardımcısı Ahmet Akdağ, TOBB Genel Sekreter Yardımcısı ve TOSYÖV Yönetim Kurulu Üyesi Cengiz Delibaş, TİM Yönetim Kurulu Başkan Vekili, MAİB Yönetim Kurulu Başkanı ve TOSYÖV Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Kutlu Karavelioğlu, TOSYÖV Yönetim Kurulu Başkanı Av. Osman Devci, Kocaeli Alikahya OSB Yönetim Kurulu Başkanı, KobiEfor Sahibi-Editör ve TOSYÖV eski Başkanı Yalçın Sönmez, 20. Dönem Denizli Milletvekili, KOSGEB ve TOSYÖV eski Başkanı, KobiEfor Genel Yayın Danışmanı Hilmi Develi, KobiEfor Genel Koordinatörü Dr. Nurdan Sönmez, TOSYÖV Başkan Yardımcısı Nezih Kuleyin, TOSYÖV Genel Sekreteri M. Akif Temelli, TOSYÖV Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Yusuf Akça, Kocaeli Alikahya OSB Müteşebbis Heyet Başkan Vekili Sultan Hamit Velioğlu, İOSB Yönetim Kurulu Başkanı ve Atatürk Oto Sanayi Sitesi Başkanı Mustafa Keskin, İOSB Yönetim Kurulu Başkan Vekili Selim Us, İOSB Yönetim Kurulu Üyesi ve Bağcılar Güngören Sanayi Sitesi Başkanı Mehmet Vural Koç, İOSB Yönetim Kurulu Üyesi ve AYKOSAN Sanayi Sitesi Başkanı Mehmet Necmi Uslu, İOSB Yönetim Kurulu Üyesi ve AYMAKOOP Sanayi Sitesi Başkanı Murat Göl, İOSB Yönetim Kurulu Üyesi Eubekir Aydın, İOSB Bölge Müdürü İhsan Özleyen'in yanı sıra TOSYÖV ve İOSB Üyeleri, kamu, akademi, iş dünyası temsilcileri, STK'lar, iş insanları, girişimciler ve KOBİ'lerin yöneticileri katıldı.

450 milyon dolarlık 'Sanayide Yeşil Dönüşüm Projesi'

Açılıшта konuşan **Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Hasan Büyükdede**, Avrupa Birliği'nin (AB) 2019'da AB Yeşil Mutabakatı'nı duyurarak iklim

kriziyle mücadelede yeşil ekonomiye geçiş için kapsamlı bir dönüşüm başlattığını ve uygulamaya koymayı planladığı 'Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'ndan en çok etkilenen ülkelerden birinin Türkiye olacağını belirterek, imalat sektörlerimizi bu dönüşüme

hızlı adapte etmemiz gerektiğini, Bakanlık olarak bu konudaki çalışmaları yoğunlaştırdıklarını anlattı. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın koordinatör kuruluş olarak Çimento, Çelik ve Aliminyum Sektörü İhtisas Çalışma Grupları'ndan sorumlu olduğunu ve bu sektörler özelinde Avrupa İmar Kalkınma Bankası (EBRD) işbirliğiyle 'Düşük Karbonlu Yol Haritası' projeleri yürüttüklerini paylaşan Büyükdede; Dünya Bankası'nın Türkiye için hazırladığı Ülke İklim ve Kalkınma Raporu'na göre 2053 net sıfır hedeflerimize ulaşmanın mümkün olduğunu ancak sanayi başta olmak üzere birçok sektörde değişiklikler olmasının beklendiğini aktardı: "Emisyon azaltımı çalışmaları, yeşil yatırımlar, yeşil dönüşümü mümkün kılacak teknoloji atılımı, mevcut işgücünün dönüşümü gibi değişiklikler de gündemde olacak. 2053 hedeflerimiz

ve Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamındaki gelişmeler dikkate alındığında imalat sanayi başta olmak üzere tüm sektörlerimizi bu dönüşüme hızlı bir şekilde adapte etmemiz gerekiyor. En önemli gündemimizden biri de sanayimizin yeşil dönüşümünü hızlandırmak.”

Bakanlık olarak bu kapsamda Dünya Bankası desteğiyle 450 milyon dolarlık ‘Sanayide Yeşil Dönüşüm Projesi’ni oluşturduklarını açıklayan Büyükdede, şunları ifade etti: “6 yıl sürecek projenin diğer ortakları KOSGEB ve TÜBİTAK. Projemizin 3 bileşeninden KOSGEB tarafından KOBİ’lerin yeşil dönüşüm faaliyetlerine 250 milyon dolar kredi kullanılacak; KOBİ’lerin makinelerini yükseltme, yeni teknolojiler edinme, yeşil sertifikalar alma gibi planlarını

finanse etmek için krediler sağlanacak. TÜBİTAK tarafından yeşil dönüşümle ilişkili projelere yönelik 175 milyon dolar kredi kullanılacak. Bakanlığımız projenin genel yönetiminde sorumlu, sertifikalı yeşil dönüşüm uzmanları yetiştirerek imalat sektörünün kapasitesini geliştirmek, ‘Yeşil Sanayi İşletmesi’ sertifikasyonuna yönelik altyapıyı tasarlamak istiyoruz.

Yeşil dönüşüm için AB fonlarından da yararlanıyoruz. Bakanlık olarak mikro işletmelerin küçük, küçüklerin orta, ortaların büyük işletmelere dönüşmeleri için destekliyoruz. İtalya 2 trilyon dolar GSMH’a ulaşabiliyorsa bizim de örnek almamız lazım. KOBİ’leri çok iyi destekleyerek, teknolojiye adapte ederek, yeni teknikler geliştirerek çok iyi bir GSMH yakalayacağımıza inanıyorum.”

“Geleceğe iyi bir dünya bırakmalıyız”

TOSYÖV Yönetim Kurulu Başkanı Av. Osman

Deveci, açılış konuşmasında, İkitelli OSB’de 8 yıl Müteşebbis Heyet’te görev yaptığını, Kooperatif Başkanları’nın çoğunu yakından tanıdığını, OSB’lerin

temelini oluşturan KOBİ’lerin ülke ekonomisinin gelişmesi için doğru yönlendirilmesi gerektiğini vurguladı. Toplantıya OSB sanayicilerinin yetersiz katılımı ile ilgili sitem eden Deveci, TOSYÖV hakkında bilgiler verdi: “1989’da Sayın Rahmetli Turgut Özal tarafından 22 Mütevelli Heyet Üyesi ile Işın Çelebi’ye kurdurulan

TOSYÖV, bugün 225 Mütevelli Heyet Üyesi’nden oluşmaktadır. Her sene KOBİ Zirveleri, Türkiye’nin çeşitli illerinde toplantılar, paneller, konferanslar düzenleyen TOSYÖV’ün temel amacı; KOBİ’lerin rekabet gücünü artırarak ülke ekonomisinin gelişmesidir.”

Vakfın yıllardır düzenlediği ve gelenekselleşen KOBİ Zirveleri’nden çok iyi geri dönüşler ve teşekkürler aldıklarını belirterek; “KOBİ Zirveleri’nden faydalanarak ufukum açıldı, işim büyüdü” diyen ve övgüyle bahsedenler bulunduğunu açıklayan Deveci, dünden bugüne KOBİ Zirveleri’ne TOSYÖV’ün eski Başkanları; Hilmi Develi, Yalçın Sönmez ve Nezir Kuleyin’in katkılarının önemini de altını çizdi.

Türkiye'nin 6 Şubat'ta büyük bir felaket yaşadığını söyleyen Deveci, Kahramanmaraş depremlerini unutmamamız, devamlı konuşmamız, gündemde tutmamız gerektiğini; depremten sonraki mücadelenin de çok önemli olduğunu vurguladı.

XVIII. KOBİ Zirvesi'nde 'Avrupa Yeşil Mutabakatı ve yeşil dönüşüm' konularına dikkat çektiklerini kaydeden Deveci, "Ülkemizde ve dünyada iklim krizi ve çevreyle ilgili birçok sıkıntıyla karşı karşıyayız. Yeşil Dönüşüm, doğal kaynakların korunması ve iklim değişikliğinin engellenmesi sürdürülebilir bir gelecek için gereklidir. Şimdiden bu konular üzerine çalışmalı, tedbirler almalı; geleceğe, torunlarımıza iyi bir dünya bırakmalıyız. Yeşil dönüşüm ve yeşil enerji ile ilgili çok iyi hazırlıklar yapmalıyız" diye konuştu. Deveci, yakın zamanda bir reform yaparak ilk fırsatta TOSYÖV'ü de daha fazla geliştirecek bir yol haritası çizeceklerini kaydetti.

"Ülkeler, KOBİ'lere desteklerde yarışacaklar"

TİM Yönetim Kurulu Başkan Vekili, MAİB Yönetim Kurulu Başkanı ve TOSYÖV Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Kutlu Karavelioğlu, açılış konuşmasında, TOSYÖV'ün

ekonomilerin belkemiği olduğunu vurguladı.

İstihdamın %80'inden, ihracatın %40'ından fazlasını gerçekleştiren KOBİ'lerin destek almayarak / alamayarak başladığını, sayıları %2'yi bulamayan büyük işletmelerin dünyadaki kredilerin %85'ini kullandığını kaydeden Karavelioğlu, finansmana erişimde güçlüklerin çok arttığını, özellikle ileri ülkelerde açıklanan yeşil ve dijital dönüşüm paketlerinin odağında KOBİ'lere sağlanacak yeni finans-

man araçlarının bulunduğunu söyledi: "Merkez Bankamızın ve Eximbank'ın Seçici Kredi Genişlemesi dediği programın odağında da KOBİ'ler vardı. İkitelli, İMES, OSTİM ve KOSGEB'in dünyada örneği yok." İşletmelerin kurumsallaşması gerektiğine de işaret eden Karavelioğlu, tedarik zincirlerinin kısalmaya başladığını, çeşitleniyor oluşunun çok sayıda ciddi oyuncu da gerektirdiğini vurguladı: "Tedarikte Özen Yasası, S-Reytingler gibi düzenlemeler kurumsal KOBİ ihtiyacına dair. KOBİ'lerle ilgili bütün kurumlar bundan sonra çok daha göz önünde olacaklar.

Ülkeler, KOBİ'lere verecekleri desteklerde yarışacaklar."

İkitelli'nin Türkiye'nin en çok ihracat yapan 10'uncu semti olduğunu ve geçen yıl 1 milyar doları aştığını, bu yılın ilk çeyreğinde %8'lik artışı bulunduğunu aktaran Karavelioğlu, Türkiye'nin ihracatta bu yıl 265 milyar dolar, hatta 280 milyar doları yakalamayı hedeflediğini, son 3 yılda 330 milyar dolar makine yatırımı yapıldığını açıkladı. Karavelioğlu, tekstil, hazır giyim, makine, otomotiv, tarım sektörlerinin sürdürülebilirlik Eylem Planları'nı açıkladığını, sene sonuna kadar 22 sektörün daha Eylem Planları'nın açıklanmış olacağını duyurdu. Kutlu Karavelioğlu; süreci anlaşılır kılmada yardımcı olması için hazırlayıp yayınladıkları MAİB'in Dijital Terimler Kılavuzu ile Yeşil Terimler Kılavuzu uygulamalarının telefonlara indirilebildiğini ve Web siteleri de bulunduğunu açıkladı.

KOSGEB'ten 2023'te 3 milyar 250 milyon TL destek

TOSYÖV'ün kendilerinden 1 yıl önce kurulan kardeş kuruluşları olduğunu belirten **KOSGEB önceki Başkan Yardımcısı ve TOSYÖV Başkan Yardımcısı Ahmet Akdağ**, açılış konuşmasında, bugün KOBİ'lerin

kamudaki sesi KOSGEB'in 81 ilde 88 müdürlüğüyle KOBİ'lere hizmet, destek ve krediler sunduğunu açıkladı. Akdağ, KOSGEB'in ve TOSYÖV'ün çabaları sonucu 'KOBİ' ve 'girişimcilik' kavramlarının farklı noktalara ulaştığını söyledi. Türkiye'deki tüm işletmelerin %99.7'sini oluşturan KOBİ'lerin;

250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 250 milyon TL'yi aşmayan işletmeler olarak tanımlandığını aktaran Akdağ, ülke ekonomisinin belkemiğini, omurgasını oluşturan KOBİ'lerin istihdamda %74.2, ciroda %66.2, ihracatta %56.2, katmadeğerde %54.1, yatırımlarda %58.3, kredilerde %24 pay aldığını aktardı: "2023'te 3 milyar 270 milyon TL destekle KOBİ'lerin yanında olmaya devam edeceğiz."

Akdağ'ın verdiği bilgilere göre; KOSGEB, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası depremzede KOBİ'lerin geçici barınma ihtiyaçlarını karşılamak için Afet Dönemi Yaşam Alanı Desteği, 30 bin KOBİ'yi kapsayan 1.5 milyon TL'ye kadar faizsiz destek veriyor ve Acil Destek Kredisi Programı'nı hayata geçirdi, deprem bölgesindeki işletmelerin KOSGEB'e olan 2023 borçları, felakette hayatını kaybeden işletmecilerin ise tüm borçları silindi. Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyum sürecinde KOSGEB, 2022'de 'yeşil dönüşüm' ile 'dijitalleşme' temasını merkeze alan 'Sürdürülebilirlik Destekleri Müdürlüğü'nü kurdu, 'dijitalleşme' alanında da yeni kurdukları Müdürlüğü vasıtasıyla KOBİ'lere mihmandarlık etmek üzere çalışmalar yürütüyor.

Yerli ve yetkin dijital KOBİ envanterinin geliştirilmesi için çalışan KOSGEB, işletmelerin 'Dijital Dönüşüm Danışmanları'ndan alacakları hizmetlere destek veriyor. Dijitalleşme temalı proje teklif çağrısıyla toplam 935 projeye 346 milyon TL'lik destek veren KOSGEB, işletme başına 1 milyon lira olan üst limiti, dijitalleşme başlığında 2 milyona çıkarttı, yeni ilave edilen 'rekabetçilik ve verimlilik' başlığı için de destek üst limitini 1.5 milyon lira olarak belirledi. 6 bine yakın başvuru yapılan dijitalleşme başlığında 311 işletmenin projelerine 340 milyon TL destek sağlanacak, verimlilik ve re-

kabetçilik başlığında 1.7 milyar lira bütçeye sahip 1.374 proje desteklenecek. KOSGEB E-Akademisi üzerinden Girişimcilik Eğitimleri devam ediyor. İleri ve Geleneksel Girişimcilik Destek Programı ile KOBİ ve girişimciler 375 bin TL'ye kadar desteklenecek. KOBİ ve girişimcilere verilen Ar-Ge ve inovasyon destekleri devam ediyor. Artık yatırım projeleri KOBİ Teknoyatırım Programı veya Stratejik Ürün Destek Programı ile 6 milyon TL'ye kadar desteklenebilecek.

"KOBİ'lerin rekabet gücü yeşil ve dijital dönüşümle (ikiz dönüşüm) artacak"

TOBB Genel Sekreter Yardımcısı ve TOSYÖV Yönetim Kurulu Üyesi Cengiz Delibaş, açılış konuşmasında, son 5 yılda 1 asırda yaşanmayacaklarını; Pandemi ve dünya tarihinde bu kadar geniş

alanda yaşanmamış depremlerin yaşandığını söyledi. Türkiye'nin en büyük gücünün KOBİ'ler olduğunu vurgulayan Delibaş, Türkiye kalkınmasının KOBİ'lerden geçtiğine inandıklarını aktardı: "KOBİ'lerin rekabet gücünü artırmak en büyük hedefimiz olmalı. Dünyaya üretirken çevreyi korumak zorunda. Gelecek nesillere bu dünyayı temiz bırakmak zorundayız. Yeşil dönüşüm artık tüm dünyanın gündeminde. KOBİ'lerimiz rekabet gücünü artırırsa ikiz dönüşüm dediğimiz yeşil ve dijital dönüşümü gündemimizden çıkartmamalıyız."

Türkiye'nin çok yol aldığını, çok daha büyük atılımlar yapacağını artık Türkiye'nin yeşil, dijital dönüşümü, sürdürülebilir ekonomiyi, döngüsel ekonomiyi yerine getirmesi gerektiğini belirten Delibaş, TOBB olarak Türkiye'nin güçlü KOBİ tabanını yeşil dönüşümle daha rekabetçi bir hale getirmek için çalışmalarına devam ettiklerini kaydetti. Delibaş'ın verdiği bilgilere göre; TOBB'un ikiz dönüşümde KOBİ'lere yardımcı olması için geliştirdiği platformlar şöyle: "Teknoloji tedarikçileriyle KOBİ'lerin buluşturulduğu Akıllı KOBİ Platformu (akillikobi.org.tr).

Kısa zamanda KOBİ'lerin kullanımına sunulacak TOBB Karbon Platformu. KOBİ'lerin doğal afetlere dayanıklılığını ölçen ve dayanıklılıklarını artırmak için reçeteler hazırlayan Sağlam KOBİ Projesi."

İOSB, kabına sığmıyor

İkitelli OSB (İOSB) Yönetim Kurulu Başkanı ve Atatürk Oto Sanayi Sitesi Başkanı Mustafa Keskin, açılış konuşmasında, TOSYÖV'ün düzenlediği Zirve'nin İOSB'de yapılmasından duydukları mutluluğu belirterek, İkitelli OSB'nin çok ciddi istihdam sağladığını, ısrarla İOSB sanayicilerinin yer istediğini söyledi. Keskin, Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Hasan Büyükdede'ye seslenerek, hızla büyüyen ve kabına artık sığamayan İOSB'de yer bulmak için ciddi bir talep yaşandığını vurgulayarak, Bölge katılımcılarının isteklerini dile getirdi: "Bedenimize sığmıyoruz. İsrarla bedenimize uyan yer istiyoruz, bütün sanayicilerimiz bize baskı yapıyor. Sanayi olmazsa ülkenin ayağa kalkması mümkün değil. Bizi genişletecek, sanayicimizi rahatlatacak bir yeri devletimiz bize söylerse... İnşallah sanayicimizin önünü açacak işler yapılırsa sanayicimiz de mutlu olur."

Mustafa Keskin

Bedenimize sığmıyoruz. İsrarla bedenimize uyan yer istiyoruz, bütün sanayicilerimiz bize baskı yapıyor. Sanayi olmazsa ülkenin ayağa kalkması mümkün değil. Bizi genişletecek, sanayicimizi rahatlatacak bir yeri devletimiz bize söylerse... İnşallah sanayicimizin önünü açacak işler yapılırsa sanayicimiz de mutlu olur."

"Sürdürülebilir hayat için yeşil dönüşüm şart"

İhsan Özleyen

İOSB Bölge Müdürü İhsan Özleyen, açılış konuşmasında, gelecekte dünyanın en önemli sorununun gıda ve suya erişim olacağını, sürdürülebilir bir sanayi, çevre, enerji ve hayat için kesinlikle yeşil dönüşümün şart olduğunu vurguladı. Dünyanın tamamının şu anda susuzluk

tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını, bugün yapılan birçok konvensiyonel veya kıtalar arası savaşların veya savaş sinyallerinin temelinde, arka planlarında suya ve gıdaya erişim olduğunu söyleyen Özleyen, bu nedenle yeşil dönüşümü

çok önemsememiz gerektiğini ifade etti. Türkiye'nin su zengini bir ülke olmadığını kaydeden Özleyen, bunu da bilerek hareket etmemiz gerektiğine işaret etti. Özleyen, çok değerli panelistlerin yer aldığı Zirve'nin sonuç bildirgesinin; milli su, gıdaya erişim ve sürdürülebilir sanayi politikalarımıza ve ülkemizin geleceğine ışık tutacağını düşündüğünü de sözlerine ekledi.

SÜRDÜRÜLEBİLİR YEŞİL DÖNÜŞÜM

'Sürdürülebilir Yeşil Dönüşüm' oturumunun moderatörlüğünü yürüten **EKONOMİ Gazetesi Yönetim Kurulu Başkanı, TOBB Türkiye Medya ve İletişim Meclis Başkanı Hakan GÜLDAĞ**, sürdürülebilirliğin ekonomiyle birleştiğini, 1800'lü yıllardan bu yana dünya nüfusunun 6 kat, ekonominin 68 kat büyüdüğünü söyledi. Sanayiciler; özellikle AB'ye ihracat yapanlar için yeşil dönüşümü bir zorunluluk olarak gördüğünü ifade eden GÜLDAĞ, Avrupa Yeşil Mutabakat'ın Atlantik'in 2 yakasında bir yeni üretim, ticaret üssü ve kuralları ortaya koyduğunu; Türkiye'nin de buna katılarak 2053 net sıfır emisyon olmak üzere oldukça iddialı bir hedef açıkladığını kaydetti.

Hakan GÜLDAĞ

TİM Sürdürülebilirlik ve İnovasyon Çalışma Grubu Üyesi Nilgün Özdemir, TİM olarak sürdürülebilirlik eylem planlarını açıklayan ilk STK olduklarını, ihracatçının küresel piyasalarda rekabet gücünü artırmayı hedeflediklerini söyledi. İhracatçıların karşılaşılabileceği olası riskleri bertaraf edebilecek çalışmalar yaptıklarını aktaran Özdemir, Karbon Vergisi'nin gündeme geleceğini, çok hızlı hareket etmemiz gerektiğini anımsattı. TİM olarak dijitalleşme için 12 milyon

Euroluk bir fon ve yine karbon nötr olabilmek için büyük bir fon projesi içerisinde yer aldıklarına değinen Özdemir, yeşil dönüşümde finansmana çok ihtiyaç olacağına dikkat çekti. Uzmanların yeşil finansmanın dünyada 2030'da 3 trilyon, 2040'da 4 trilyon dolara ulaşacağı öngörüsünü paylaşan Özdemir, bankalar ve finans kuruluşlarının ciddi bütçe ayırmalarına rağmen halen KOBİ'lerin finansmana erişimde ciddi zorluk yaşadığını, bu finansna nasıl erişileceğinin bilinmediğine dikkat çekti: "TİM olarak bankalarla protokol yapma aşamasındayız. Hammaddenin yeniden kullanımı konusuna odaklanmalıyız. OSB'ler gibi ithalatı da kontrol edebileceğimiz alanları genişletmeli, kümelenmeyi sağlamalıyız. Hammaddenin de tekrar dönüştürülmesi için bir alt yapı kurmalıyız."

İMİB Yönetim Kurulu Başkanı Rüstem Çetinkaya, yeşil dönüşümün sadece yeşil enerjiye geçiş odaklı olduğunu ancak karbon ayak izinin de unutulmaması gerektiğini vurguladı. Çetinkaya, finansman modellerinin nasıl kullanılacağı konusunda belirsizliklerin devam ettiğini, bu modellerin ileride daha net şekilde açıklanmasının önemine değindi: "Mermer artıkları projemiz var. Bizim artığımız başka sektörlerin girdisi. Artıkların en iyi şekilde değerlendirilmesi tüm karbon ayak izlerini azaltmak için katkı sağlayacaktır. Uluslararası Enerji Ajansı'nın raporuna göre; lityum, kobalt, grafit, nikel, bakır, alüminyum gibi kritik madenlerin kullanımı 2040'a gelindiğinde 6 kat artmış olacak. Bu stratejik madenlerle güneş panelleri, rüzgar santralleri yapılıyor; lityum, elektrikli araçların pillerinde kullanılıyor. Gelecekte temiz enerji bu kritik madenler üzerine kurulacak. Yeşil enerjinin kalbinde madenler olacak. Tüm bu kritik madenler ülkemizde var. Sürdürülebilir çevreyle uyumlu madenciliği nasıl yapacağımızı konuşmaya başlamalıyız. Milli madenlerimizi milli üreticilerle üretmemiz şart."

"Enerji Bankası kurmalıyız": İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) İstanbul Enerji Genel Müdürü Yüksel Yalçın, iklim değişikliğini oluşturan kaynakların başında %71.3'le enerjinin geldiğine dikkat çekerek, şirketlerin yeşil enerjiye geçmesi konusunda ücretsiz eğitimler ve destek verdiklerini, firmaların enerji tük-

timlerini en aza indireceği çalışmalar yaptıklarını paylaştı: "Yeni nesil aydınlatma elemanlarına önem vermeliyiz. Bunun için en az enerji tüketen ürünü almaktan başlamalıyız. Ülkemizin 2040 karbon sıfır hedefi için yapılacak her yatırımın oran fark etmeksizin vergiden muafiyetinin sağlanması veya en aza indirilmesi için yapılacak her çalışma önemli. Güneşin baktığı her metrekaare potansiyel bir enerji alanıdır. Bunları iyi değerlendirmeli

ve güneş enerjisi santralleri kurmalıyız. Her firmamız kendi enerjisini kurduğunda hedeflerimizi başarabiliriz. İBB'nin tüm park ve bahçelerinin enerji bakım onarımını yapıyoruz, özel şirketlere de hizmet sağlıyoruz. Tüm OSB'lerde de toplantılarla bilgilendirme çalışmaları yapıyoruz. Temiz ve yeşil enerjiye geçişte tüm teknik aydınlatmalarda sanayicilere destek veriyoruz, kurumların enerji tüketimlerini en aza indirecek çalışmalar yapıyoruz. Karbon yutak alanları oluşturmamız. Herkes yaşı kadar ağaç dikmeli. Türkiye mutlaka Enerji Bankası, Enerji Teknolojileri Üniversitesi, Enerji Meslek Yüksek Okulları, Enerji Meslek Liseleri kurmalı, Enerji Borsası daha aktif olmalı. Yeşil enerji alanındaki her yatırımı vergiden düşen bir sistem olmalı. Kamunun da ihalelerde önceliği yerli şirketlere vermesi gerekiyor."

YEŞİL DİJİTAL DÖNÜŞÜM

'Yeşil Dijital Dönüşüm' oturumunun moderatörlüğünü yürüten **Gazete Ekonomi Medya Grup Başkanı Celal Toprak**, "İklim krizi artık uluslararası toplantıların birinci gündem maddesi haline gelmeye başladı. Günlük yaşantımıza da sirayet eden Pandemi'den depreme kadar her alanda bize etkisi olan bir kavram" dedi.

TBD Merkez İcra Kurulu Başkanı Dr. Aydın Kolat, iklim değişikliğinin en önemli sebebinin insan olduğunu ve çözümün küresel olarak ele alınması gerektiğini söyledi. İklim değişikliğinin gelecekteki öngörülen etkilerine değinen Kolat, hayatımıza

yeni bir kavram girdiğini de ifade etti: “Döngüsel Tasarım. Artık bir şey tasarlarırken bunu nasıl işlevli tasarlıyorsak sonrasında nasıl geri dönüşüme kazandıracağımızı da tasarım sırasında yapmamız gerekiyor. İkiz dönüşüm için tüm ülkelerin önce vizyona sonra yüklü bir bütçeye sahip olmaları gerekiyor. Dijital teknolojiler ve yapay zeka sorunlarımızı çözebilir. KOBİ’ler şu anda canlarını kurtarmakla uğraşıyor. Yeşil döngü ve değer zincirini çok iyi anlatmamız lazım. Bir KOBİ’nin artığı, diğerinin hammaddesi olmalı. Yerel Yeşil Dönüşüm Fonu oluşturarak bunu fırsata çevirebiliriz. Yeşil OSB’ler kurmalıyız, artığı ekonomiye katmalıyız.”

KOSGEB İktisadi Müdürü Tolga Erkan, KOBİ’lerin yeşil dönüşümlerini, ihracatçı KOBİ’leri desteklediklerini belirterek, işletmelerin karbon ayak izini sıfırlamaları için destekler sunduklarını da ifade etti. KOSGEB’in KOBİGEL Destek Programı ile KOBİ’lerin büyük veri (big data), akıllı sensör teknolojileri, robot teknolojileri, sanal gerçeklik sistemleri gibi projelerini de desteklediklerini anlattı.

Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) TİM Delegesi Sinan Özgür, kendi şirketlerinde 2 yıl içinde bir Yönetim Kurulu Üyesi’nin yapay zeka olacağını söyledi: “Değişmeyen tek şey değişimdir, liderler yöneticiler değişmeli. Hata yapmalıyız ki hatalarımızdan ders almalıyız. Verimliliği, karlılığı artırmak, müşteri deneyimimizi iyileştirmek için kültürel dönüşüm ve dijital dönüşüm stratejisi yapılması mutlaka şart. Strateji alternatifler arasından seçim yapmaktır. Dijital dönüşümde liderliğin rolünü ön plana çıkarmanız gerekiyor. MAİB yeşil ve

dijital dönüşümle ilgili çalışmalar yapıp, liderlik ediyor. MAİB’in Yeşil Terimler Kılavuzu ve Dijital Terimler Kılavuzu yayımlandıktan sonra bunları tek çatı altında toplamak MUNDUS Programı başladı.”

Ankara Model Fabrika Direktörü Ufuk Kaya, Ankara Model Fabrika’nın 2015’te Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın bir fizibilite ürünü olduğunu ve üretimde verimliliği artırmayı amaçladığını kaydetti. Model fabrikaların işletmeleri israfı yüzleştiren, yalın üretim tekniklerini öğrettiğini ve yalın üretim liderlerini yetiştiren merkezler olduğunu aktaran Kaya, gezegenin sürdürülebilirliğini sağlamanın en etkili yolunun kaynakları doğru ve etkin kullanmak olduğunu söyledi ve ekledi: “Yalın üretimle dijitali birlikte kullanmak lazım.”

YEŞİL ÇÖZÜMLER

‘Yeşil Çözümler’ oturumunun moderatörlüğünü yürüten **20. Dönem Denizli Milletvekili-KOSGEB eski Başkanı, KobiEfor Genel Yayın Danışmanı ve Köşeyazarı Hilmi Develi**, yeşil çözümlerle ilgili konuları ele alacaklarını, TOSYÖV olarak KOBİ’lerle ilgili, bilişimle ilgili yapılan tüm toplantılarda yeşile hep öncelik verdiklerini ifade etti.

Eskişehir OSB Yeşil Birim Yöneticisi Suzan Eroğlu Önceker, Türkiye’nin 31 milyon m² yüzölçümüyle ikinci büyük OSB’si olan Eskişehir OSB’nin Yeşil Çözümleri; ‘EOSB Dijital Dönüşüm Merkezi, Üretim ve Beceri Odaklı Kadın Sosyal Gelişim Atölyesi, Yeşil OSB Uygulama Projesi, Endüstriyel Simbiyoz Çalışmaları ve Üniversite-Sanayi İşbirlikleri’ hakkında bilgiler verdi.

Önceker, EOSB Dijital Dönüşüm Merkezi projesinde tüm OSB’de işletmelerin doğalgaz sayaçlarına uç nokta sensör ve manyetik switchler yerleştirdiklerini ve işletmelerin kendi doğalgaz kullanımını anlık takip edebildiklerini sonrasında bunu su sayaçları içinde uygulamayı planladıklarını açıkladı. EOSB’de 48 bin çalışanın %25’inin kadın olduğunu belirten Önceker, Yeşil OSB Uygulama Projesi ve Endüstriyel Simbiyoz Projesi ile kaynak verimliliği ve geri kazanım elde ettiklerini paylaştı. Önceker, kimsenin dışarıda kalmadığı adil bir yeşil ve dijital dönüşüm olması gerektiğinin altını çizdi.

Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi ve Yeşil Akademi Platformu Kurucu Üyesi Prof. Dr. Esra Yüksel Acı, 2022’de dünyada 41.6 milyar ton karbon emisyonu oluştuğunu, böyle giderse küresel ısınmanın 1.5 derece artışına yalnızca 9 yıl kaldığını, kimi uzmanlara göre ise çoktan bu rakama ulaşıldığını söyledi. Şimdi ve gelecekte herkes için sürdürülebilir, kapsayıcı ve adil bir yaşamı mümkün kılmamanın önemini vurgulayan Acı; çevre, sosyal, ekonomik, kurumsal, teknolojik ve kültürel sürdürülebilirliğin birlikte olması gerektiğine işaret etti: “BM’ye göre dünyada 10 bin farklı kültür var. Kapitalist kültüre karşı döngüsel kültürle tekil direnç sağlamak zorundayız. Mevcut eğilimler devam ederse; 2030’a kadar dünyada 1.6 milyar insan temiz içme suyundan mahrum olacak. 2030’da dünya nüfusunun yalnızca yüzde 92’si elektriğe erişebilecek ve 670 milyon insan elektriksiz kalacak.” Çözüm araçlarında en önemlisinin finans olduğuna dikkat çeken Acı, devlet bütçeleri ve vergilerin yeşil dönüşümü sağlayacak şekilde, araştırmaların, eğitim ve öğretimin yeşil ve dijital dönüşüme, yeşil inovasyona yönelik olması gerektiğini savundu: “Bu dönüşüm hukuki olmalı, kimsenin dışarıda kalmadığı adil bir dönüşüm olmalı. Yeşil ve sorumlu tüketime geçmeliyiz.”

İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Yeşil Akademi Platformu Kurucu Üyesi Prof. Dr. Rana Atabay Kuşçu, Dünya Bankası’na göre 2030’da 600 milyon istihdama ihtiyaç duyulacağını, bireylerin yeşil iş ve mesleklerde becerilere sahip olmaları gerektiğini, sosyal kapsayıcılıkla yoksulluğun azaltılması, sorumlu bir şekilde üretip tüketmemiz gerektiğini vurguladı. Bunun için çevreye saygılı üretim ve tedarik zinciri, kapalı bir döngüsel ekonomi gerektiğini söyleyen Kuşçu, KOBİ’lerin ye-

şil dönüşümünde Yeşil OSB’lerin oluşturulmasının en önemli nokta olduğunu savundu.

MASS Arıtma Sistemleri ve Ticaret A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Sedat Soybay, doğanın aslında organik bir arıtma tesisi olduğunu ancak insanların kirlenmeyi çok yoğun yaptığı için arıtma tesislerine ihtiyaç duyduğunu aktardı. Şirket olarak sadece biyolojik arıtma yaptıklarını kaydeden Soybay, Türkiye’nin çeşitli illerinde hayata geçirdikleri arıtma tesislerini anlattı ve örnekler verdi: “Örneğin; Mardinliler çokça et tüketiyor o yüzden bu arıtma tesisimizde daha fazla metangazı elde ediyoruz, bu da elektrik ihtiyacının %100’ünü karşılıyor. Arıtma tesislerimizin çoğunluğunu AB’den aldığımız hibelerle yapıyoruz. Örneğin; denize sıfır mesafede bir balıkçı barınağını arıtma tesisi, Bursa Nilüfer’de atıksuyu alıp, sanayiye; tekstile 2. derece kullanma suyuna dönüştüren bir tesis yaptık. İklim krizi, kıtlık, su krizi geliyor. Arıtılmayacak hiçbir şey yoktur.”

YEŞİL FİNANSMAN VE DESTEKLER

‘Yeşil Finansman ve Destekler’ oturumunun moderatörlüğünü yürüten **Kocaeli Alıkhaya OSB Yönetim Kurulu Başkanı, KobiEfor Dergisi Sahibi-Editör ve TOSYÖV Yönetim Kurulu eski Başkanı Yalçın Sönmez**, sürdürülebilir yaşamın sürdürülebilir yeşil dönüşümle mümkün olduğuna; yeşil dönüşümün gerçek-

leşmesi içinse finansmana acil ihtiyaç bulunduğu dikkat çekti. Sönmez, ulusal ve uluslararası teşvik ve fonlarla çeşitli finansman araçlarının devreye girdiğini belirterek, etkin ve verimli faydalanmak için sürdürülebilir projeler geliştirmenin önemini vurguladı.

UNIDO Çevre ve Enerji Sektörü Uzmanı Ayşen Toksöz Ünal, Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı’nın, kısaca UNIDO’nun 1966’da Viyana’da genel merkezinin kurulduğunu, 1967’de de Türkiye ofisini açtığını ve özellikle sürdürülebilir sınai kalkınma açısından KOBİ’lere birçok destekler verdiğini ve bu alanda büyük projeler gerçekleştirdiğini, örneğin; KOSGEB’in bir UNIDO projesi olarak

kurulduğunu paylaştı: “Proje bazlı çalışan UNIDO, ekoverimlilik, kümelenme, temiz enerji teknoloji inovasyon, teknoloji transferi, uluslararası çevre anlaşmalarına uyum, iklim değişikliği yönetimi, iklim uyum, döngüsel ekonomi gibi alanlarda ilgili Bakanlıklar, kurumlar, akademi ve özel sektörle birlikte çok önemli projeleri yürütmektedir. UNIDO’nun özel sektör için teknik destek ve finansman desteği konusunda öne çıkan projelerinden ilki Sürdürülebilir Biyokütle Projesi’dir. UNIDO, Türkiye’de tarımsal atıkların oluşturduğu biyokütle potansiyelini, biyoenerji üretimiyle ekonomiye kazandırarak fosil yakıt kaynaklı karbon salınımını azaltmayı amaçlamaktadır. UNIDO Türkiye Ekonomisinin Yeşil Büyüme Yolunda Kalkınmasını Desteklemek Amacıyla Sürdürülebilir Biyokütle Kullanımı Projesi’ni, Tarım ve Orman Bakanlığı-TAGEM ile birlikte Küresel Çevre Fonu (GEF) katkılarıyla yürütmektedir. Proje bütçesi 5 milyon dolardır. Projenin temel hedefi, pilot biyoenerji teknolojileri uygulamalarıyla yenilenebilir enerji kullanımının 10 MW kurulu güç oranında artırılması ve 4.280.000 metrik ton CO² azaltılmasıdır. Proje kapsamında şimdiye kadar 2 çağrı yapılmıştır; 2. Çağrı değerlendirmeleri devam ediyor.

UNIDO’nun TÜBİTAK’la birlikte yürüttüğü, KOBİ’ler ve girişimcilere destek veren bir diğer projesi de Küresel Temiz Teknoloji Inovasyon Projesi’dir (GCIP). İlk fazı tamamlanan projenin ikinci fazına 2022’de başlandı. Projeye 20 yeni iş oluşturulacak, 180 bin ton CO² azaltımı sağlanacak, 4 milyon dolarda yeni yatırım sağlanmış olacak. UNIDO, TÜBİTAK ile yürütülen GCIP faz 1 ve faz 2 projelerinin başarılı sonuçları nedeniyle, IOM (Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu) ile Yeşil İşler kapsamında %50 göçmenleri, %50 Türk girişimci ve KOBİ’leri hedefleyen 2.5 milyon dolar tutarında bir projenin daha hazırlıklarına başladı, TÜBİTAK ve KOSGEB işbirlikleriyle hayata geçmesi planlanmaktadır.

UNIDO, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile birlikte, Stockholm Sözleşmesi kapsamında, Kalıcı Organik Kirleticiler konusunda demir-çelik sektörlerine, atık tesislerine, enerji dağıtım firmalarına da teknik destek ve finansman desteği sağladı, sağlamaya da devam ediyor, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Başkanlığı, Öncelikli Kimyasallar Şubesi’nin duyurularını takip edebilirsiniz. Bir BM

ortaklığı olan Yeşil Ekonomi Eylem Ortaklığı (PAGE) ise UNIDO, UNDP, ILO, UNEP ve UNITAR ortaklığında uygulanıyor. PAGE ortaklığının Türkiye’de uygulanması için BM kurumları görüşmelerine devam ediyor. Dünya Ekonomi Forumu raporuna göre; dünyada 2050 net sıfır hedefleri için yaklaşık 50 trilyon dolar yatırıma ihtiyaç var. Tüm Dünya gibi Türkiye’nin de bu konuyla ilgili çok ödevi var ve de zaman çok ama çok kısıtlı, hızlı hareket etmeliyiz, tüm genç aktivistlerin pankartlarında yazdıkları gibi Gezegen B yok!.”

TÜBİTAK TEYDEB Öncelikli Teknoloji Alanları Destekleme Grubu Bilimsel Programları Başuzmanı Doç.Dr. Peren H. Karagin,

‘TEYDEB Destekleri Türkiye Yeşil Sanayi Projesi’ başlıklı sunumunda, sadece KOBİ’lerin başvurabildiği 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507-KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1501/1507 Destek Programlarının Çağrılar, deprem bölgesindeki KOBİ’lere yönelik 1501-Deprem Bölgesi Özel Çağrısı-TEKNO-ÇABA, 1705 SAYEM Yeşil Dönüşüm Çağrısı, SAYEM ve 1004 Programları ile çağrı hedefleri ve etkisini anlattı: “SAYEM’de 1’den fazla kuruluş 3 yıl boyunca bizden destek alıyor. Büyük firmaların yürütücü olduğu konsorsiyumda KOBİ’ler, TTO’lar, start-uplar yer alabiliyor. Şu anda duyurusu Haziran’a kadar açık bir çağrımız var.”

Ürünleştirme Programı, 1707 Sipariş Ar-Ge Çağrısı’na da değinen Karagin, Dünya Bankası Türkiye Yeşil Sanayi Projesi hakkında şu bilgileri verdi: “Açılacak farklı çağrılarla TEYDEB bütçesinden de kredili destek verilebilecektir. TÜBİTAK için toplam 175 milyon dolar kredi, 5 yıl süreyle, 4 alt bileşen kapsamında kullanılmak üzere sadece ‘yeşil dönüşüm’ temalı Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için. Projenin beklenen onay tarihi 26 Mayıs 2023.”

Yeşil Büyüme Teknoloji Haritası öncelikli Ar-Ge ve yenilik konularını da özetleyen Karagin, TÜBİTAK’ın ilk kez Geri Ödemeli Destek Mekanizması ile geri ödemeli destek vereceğini açıkladı. Karagin, TÜBİTAK’ın işbirliği yaptığı sivil toplum kuruluşlarını da şöyle sıraladı:

TÜSİAD, YASAD, ARGEMİP, ASKON, ATO, İSO, ÜSİMP.

GEFF Türkiye Pazarlama Başkanışmanı Arif Ergin,

EBRD'nin bir fonu olan GEFF Türkiye'nin toplam 521.5 milyon Euro'luk bir finansman olduğunu söyledi: "Fonun anlaşmalı finansman kuruluşları arasında bankaların sayısının yakın zamanda 7'ye çıkması planlanıyor. Fondan bireyler, konut sektörü, işletmeler, hizmet sağlayıcılar, firmalar, üreticiler, satıcılar, yeşil teknoloji satıcısı ve üreticisi firmalar, kamu sektörü, OSB'ler, belediyeler ve ESKO firmaları da yeşil projelerle (yenilenebilir enerji, sanayide enerji verimliliği, binalarda enerji verimliliği, ulaşımda enerji verimliliği, doğru su kullanımına yönelik iklim uyumlanma, sürdürülebilir toprak yönetimine yönelik iklim uyumlanma, kaynak verimliliği ve döngüsel ekonomi aktiviteleri) faydalanabiliyor."

Ergin, frene ne kadar sağlam basarsak basalım küresel ısınmayı 1.5 derece tutamayacağımızı, 2 dereceye doğru ilerlediğimizi belirterek, buna göre hareket etmek gerektiğini vurguladı. TURSEFF'in devamı niteliğindeki GEFF Türkiye'nin sadece finansman programı değil, kadınların da finansmana erişimini sağladığını kaydeden Ergin, "GEFF dünya çapında 28 ülkede 5.7 milyar Avro'yu aşan yeşil proje finansmanı yaptı, 170'ten fazla yerel finans kuruluşuyla işbirliği yaptı, 200 binden fazla yararlanıcıya ulaştı. Bu yatırımlar, CO2 emisyonlarında yılda 9 milyon tonun üzerinde bir azaltım sağladı" dedi. Ergin Türkiye'de SEFF'ler'e de değindi: "Halen de-

vam eden Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı TURSEFF, toplam fon büyüklüğü 1 milyar Euro'dan fazla. Orta Ölçekli Sürdürülebilir Enerji Finansmanı Programı MIDSEFF, 2019'da tamamlandı, toplam fon büyüklüğü 800 milyon Euro. Türkiye Konutlarda Enerji Verimliliği Finansman Programı TuREEFF, 2019'da tamam-

landı, toplam fon büyüklüğü 350 milyon Euro. Mart 2023 itibarıyla Türkiye'de SEFF'ler ile; 2.324 milyar Euro sürdürülebilir enerji ve kaynak verimliliği finansmanı, 9.729 sürdürülebilir enerji projesi. 2.260 MW toplam kurulu yenilenebilir enerji gücü. 3.3 milyon hanenin elektrik tüketimine denk enerji tasarrufu, 2.3 milyon arabanın CO2 emisyonuna eşdeğer karbon azaltımı sağladık."

Türkiye'nin iklim değişikliğinin en olumsuz etkilendiği coğrafyaların başında geldiğini aktaran Ergin, döngüsel ekonominin hayata geçmesini önceliklendiklerini kaydetti: "Kurumsal iklim yönetişimi çok önemli, önümüzdeki dönemde Yönetim Kurulları'nda odağı iklim olan bir Yönetim Kurulu Üyesi mutlaka olmalı. Rekabetçiliği sağlamak üretken ve verimli olmaktan geçiyor. Toplamda 5 milyon Euro'ya kadar bir projeyi finanse edebiliyoruz. Projeleri 250 bin Euro'dan küçük ve büyük diye ayırıyoruz; büyük projelere teknik danışmanlık ve yol arkadaşlığı yapıyoruz, küçükse onlinedan direkt destek alabiliyorsunuz. Uluslararası pazarlara açılma imkanı sağlayan çok fonksiyonlu bir yer (<https://techselector.com/turkiye-tr/>), tüm ziyaretçilere açıktır, ücretsizdir."

KOSGEB Samsun Müdürlüğü Süreç Danışmanı Ahmet Dursunoğlu, KOBİ Enerji Verimliliği Destek Programı ve bu programda yer alan Elektrik Motor Desteği ve Verimlilik Artırıcı Desteği ve Destek sürecine değindi: "Program'ın toplam destek üst limiti 930 bin TL ve hibe bir destek. Desteğin oranı %75. KOBİ'lere verilen Elektrik Motorları Desteği'nin 1. aşaması tespit, 2. aşaması elektrik motorlarının değişimi." 26 Mayıs 2023'te yürürlüğe girmesi ve 30 Haziran 2028'de tamamlanması planlanan, 450 milyon dolar bütçeli Türkiye Yeşil Sanayi Projesi hakkında da bilgiler veren Dursunoğlu, KOSGEB'in proje kapsamında destekleyeceği konuları şöyle sıraladı: "KOBİ'lerin güneş enerjisi yatırımları (sanayi). Enerji verimliliği (örneğin; daha yüksek verimli fırınlar). Su verimliliği. Hammaddede verimliliği. Sürdürülebilir atık geri dönüşümü. Endüstriyel simbiyoz. Makine modernizasyonu."

Yalova İMES OSB Yenilik Merkezi Direktörü (UNDP Türkiye) Hüseyin Özgür Ünsal, Türkiye'de MOSB Yenilik Merkezi (Aralık 2020), Ocak 2023 kuruluşlu

Yalova OSB Yenilik Merkezi, Başkent OSB Yenilik Merkezi ve Çerkezköy OSB Yenilik Merkezi olmak üzere toplam 4 OSB Yenilik Merkezi bulunduğunu anlattı. KOBİ'lerin zayıf yönlerinin; işbirliği, finansmana ve insan kaynağına erişim olduğunun altını çizen Ünsal, firmaların özellikle yenilik konularında performansa sahip olmamalarının, özellikle pek çok firmada inovasyon ve yenilikçilik kültürünün eksik olduğunu ifade etti.

Yalova OSB Yenilik Merkezi'nin yenilikçi yeşil üretim vizyonuyla hareket ettiğini paylaşan Ünsal, OSB katılımcı firmalarına Yenilik Yönetimi sunduklarını söyledi: "Yenilik yönetimini benimsemiş firmaların Ar-Ge projeleri ve inovasyon üretmeleri çok daha kolay oluyor. Ayrıca OSB katılımcılarına ve paydaşlarımıza yönelik bilgilendirme faaliyetleri doğrultusunda webinarlar, doğrudan bilgilendirmeler, startuplarla işbirlikleri, kurumsal işbirlikleri, proje geliştirme, çağrılarının takibi, Bölge Müdürlüğü personeli ile fikir geliştirme ve paydaşlarla ortaklık gibi faaliyetler yürütüyoruz."

